

หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์:

รูปแบบสารสนเทศที่เหมาะสมในการให้ความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย
**Fictionalised Non-fiction Picturebooks: An Appropriate Information Format for
Imparting Knowledge and Developing Critical Thinking Skills in Early Childhood**

ธัญญา พิทยาพิทักษ์ (Tanya Pittayapitak) ¹

วันที่รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2568

วันแก้ไขบทความ: 24 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการสังเคราะห์แนวคิดในเชิงวิเคราะห์จากงานวิจัยและทฤษฎีด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ การรู้สารสนเทศ และการศึกษาปฐมวัย เพื่ออธิบายสถานะของหนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ในฐานะรูปแบบสารสนเทศที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย แทนการมองข้อเท็จจริงและจินตนาการเป็นขั้วตรงข้าม บทความเสนอว่าการบูรณาการสาระความรู้เข้ากับการเล่าเรื่องเชิงจินตนาการสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็กวัย 3-7 ปี

การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยการแยกแยะโลกแห่งความจริงและจินตนาการ การเข้าใจเรื่องเล่า และการเรียนรู้ผ่านสื่อหลายรูปแบบ บทความชี้ให้เห็นว่า หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ทำหน้าที่เป็นพื้นที่กึ่งกลางที่ช่วยให้เด็กสร้างความหมายจากสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และโครงสร้างการเล่าเรื่อง ซึ่งเอื้อต่อการรับรู้ความรู้และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสารสนเทศในระยะยาว นอกจากนี้ บทความยังอภิปรายถึงนัยสำคัญต่อการออกแบบและการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กในบริบทการศึกษาร่วมสมัย

คำสำคัญ: หนังสือภาพสำหรับเด็ก, สารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์, การรู้สารสนเทศ, การคิดวิเคราะห์, พัฒนาการปฐมวัย

Abstract

This article presents an analytical conceptual synthesis of research and theoretical perspectives in children's literature, developmental psychology, information literacy, and early childhood education to examine the status of fictionalised non-fiction picturebooks as a distinct informational form appropriate for young children. Rather than positioning factual information and imagination as opposing modes, the article argues that integrating factual knowledge with imaginative narrative aligns with the cognitive and emotional development of children aged three to seven.

Drawing on research concerning children's fantasy-reality distinctions, narrative comprehension, and multimodal learning, the synthesis demonstrates that fictionalised non-fiction picturebooks function as an intermediary space in which children construct meaning from life-related information through emotional engagement and narrative structure. This process supports both knowledge acquisition and the gradual development of analytical thinking and information literacy over time. The article further discusses implications for the design and production of children's picturebooks within contemporary educational

¹ ค.ด., อาจารย์ ประจำสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (Lecturer, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University) E-mail : tanya@g.swu.ac.th

contexts.

Keywords: Children's Picturebooks, Fictionalised Non-fiction, Information Literacy, Critical Thinking, Early Childhood Development

บทนำ

ในยุคสมัยแห่งสารสนเทศที่เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างง่ายดายและหลากหลายช่องทาง หนึ่งในทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือ “การรู้สารสนเทศ” (Information Literacy) หรือความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน วิเคราะห์ และใช้สารสนเทศต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีวิจารณญาณ ซึ่งทักษะอันสำคัญนี้จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) จิตวิทยาพัฒนาการแสดงให้เห็นว่าเด็กเล็กเรียนรู้โดยการผสมผสานโลกแห่งความจริงและโลกจินตนาการเข้าด้วยกัน (Harris, 2000; Woolley & Ghossainy, 2013) ดังนั้นวิธีการที่เหมาะสมในการนำเสนอ “สารสนเทศ” ซึ่งโดยธรรมชาติมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมให้เหมาะสมกับแวก์เด็กวัยนี้จำเป็นต้องมีการผสมผสานเรื่องราวจากจินตนาการเนื่องจากเด็กวัยนี้ยังต้องพึ่งพาการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส ประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม และโลกแห่งจินตนาการเป็นหลัก เพื่อให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

หนังสือภาพ (Picturebook) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะสื่อกลางทางการศึกษาที่ทรงพลังชนิดหนึ่งในการเชื่อมโยงโลกภายในของเด็กเข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ หนังสือภาพสามารถแบ่งได้หลายประเภท ตั้งแต่หนังสือภาพบันเทิงคดี (Fictional Picturebook) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เรียกว่านิทานภาพ ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังจินตนาการและการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม (Social-Emotional Learning) ไปจนถึงหนังสือภาพสารคดี (Non-fiction Picturebook) ที่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลกกายภาพอย่างตรงไปตรงมา หนังสือภาพบันเทิงคดีอาจให้ความสำคัญกับความถูกต้องเชิงข้อเท็จจริงน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการขับเคลื่อนเรื่องราวผ่านจินตนาการ ส่วนหนังสือภาพสารคดีแบบดั้งเดิม ถึงแม้จะอัดแน่นไปด้วยข้อมูลความจริงที่สำคัญ แต่มักขาดความน่าสนใจชวนติดตามและขาดแรงดึงดูดทางอารมณ์ที่จะชักชวนให้เด็กๆ มีส่วนร่วมกับเนื้อหาอย่างแท้จริง

ช่องว่างระหว่างการนำเสนอสารสนเทศสองข้อดังกล่าวทำให้มีหนังสือภาพประเภทใหม่ คือ “หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์” (Fictionalised Non-fiction Picturebook) ถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะหนังสือประเภทนี้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์และศิลปะการเล่าเรื่อง เช่น การสร้างตัวละครที่มีมิติ การออกแบบโครงเรื่องที่มีการดำเนินเหตุการณ์ และการใช้บทสนทนาเพื่อสร้างความบันเทิงและความผูกพันทางอารมณ์ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนการ “ห่อหุ้ม” ข้อมูลสารสนเทศและข้อเท็จจริงเอาไว้ภายในชั้นของเรื่องราวที่สนุกสนาน ทำให้กระบวนการการเรียนรู้ความจริงที่สำคัญกลายเป็นกิจกรรมที่มีความหมายและน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก การนำเสนอข้อมูลผ่านโครงสร้างเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยมากกว่า หลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันว่าเรื่องเล่าแบบผสมผสานและสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มความอยากรู้อยากเห็น ทำให้สามารถเข้าใจได้ลึกซึ้ง และพัฒนาการจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น (Backman, 2024; Bintz & Ciecierski, 2017; Ganea et al., 2014) นอกจากนี้กระบวนการเล่าเรื่องทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมให้เด็กสามารถเข้าถึงแนวคิดเชิงนามธรรมและประเด็นระดับโลก เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ผ่านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Colomer et al., 2020; Jang & Kang, 2024) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อตอบคำถามหลักสองประการ ได้แก่

1. หนังสือภาพทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอสารสนเทศแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร
2. หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะเฉพาะใดที่ทำให้มีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ข้อเท็จจริงและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัยที่แตกต่างจากหนังสือภาพประเภทอื่นๆ

บทความจะนำเสนอข้อโต้แย้งหลักว่า หนังสือภาพประเภทผสมผสานนี้มีได้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับ “การถ่ายโอนความรู้” (Knowledge Transfer) แบบเชิงรับ แต่เป็นเครื่องมือเชิงรุกที่ “กระตุ้นกระบวนการคิด” (Stimulates Cognitive Processes) ให้เด็กได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ ฝึกตั้งคำถามกับสิ่งที่รับรู้ และสร้างการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในโลกของหนังสือกับโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งล้วนเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

บทความวิชาการเชิงสังเคราะห์นี้จัดระเบียบองค์ความรู้และนำเสนอกรอบแนวคิดใหม่ในการทำความเข้าใจสารคดี แต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การบูรณาการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ จิตวิทยาพัฒนาการ วรรณกรรมสำหรับเด็กและการศึกษาปฐมวัยเพื่ออธิบายความสำคัญของหนังสือภาพประเภทนี้ที่มีต่อการให้ความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก่เด็กปฐมวัย ผู้เขียนเชื่อมโยงแต่ละศาสตร์เพื่ออธิบายรายละเอียดซึ่งชี้ให้เห็นว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กประเภทนี้เป็นวิธีนำเสนอสารสนเทศที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ซึ่งควรมีการศึกษาและพัฒนาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในบริบทประเทศไทย

หนังสือภาพ: การนำเสนอสารสนเทศ (Information) สำหรับเด็กปฐมวัย

“สารสนเทศ” (Information) โดยทั่วไปหมายถึง “ข้อมูล (Data) ที่ผ่านการประมวลผล จัดระบบ และตีความแล้ว เพื่อให้เกิดความหมายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในบริบทต่างๆ” (Zins, 2007) ด้วยนิยามนี้ สารสนเทศจึงมีลักษณะที่เป็นนามธรรมและมีโครงสร้างที่ซับซ้อนในตัวเอง อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในระยะก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) ตามทฤษฎีของ Piaget (1952) ความสามารถในการทำความเข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract concepts) ยังมีข้อจำกัดอย่างมาก เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้และเข้าใจโลกรอบตัวได้ดีที่สุดผ่านสิ่งที่จับต้องได้และเป็นรูปธรรม (Concrete) ผ่านการใช้งานประสาทสัมผัส (Sensory) หลายทางร่วมกัน และผ่านสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวันของพวกเขา (Relevant) (Woolley & Ghossainy, 2013)

ดังนั้น กระบวนการ “นำเสนอสารสนเทศ” แก่เด็กปฐมวัย จึงไม่สามารถทำได้โดยการส่งผ่านข้อมูลดิบหรือข้อเท็จจริงเชิงนามธรรมโดยตรง หากแต่ต้องเป็นกระบวนการ “แปลสาร” (Translation) และ “ปรับระดับ” (Scaffolding) ข้อมูลที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนสารสนเทศนั้นให้กลายเป็นสิ่งที่เด็กสามารถเข้าถึง รับรู้ และทำความเข้าใจได้โดยง่าย กล่าวโดยสรุป สารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้:

1. มีความเป็นรูปธรรมและเชื่อมโยงกับประสาทสัมผัส (Concrete and Sensory) เนื่องจากเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัวผ่านการมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรสเป็นหลัก สารสนเทศที่ดีสำหรับเด็กจึงควรถูกนำเสนอผ่านภาพที่ชัดเจน สีสดที่ดึงดูด เสียงอ่านหรือบทกลอนที่ไพเราะ หรือคำอธิบายที่สามารถกระตุ้นจินตนาการทางประสาทสัมผัสได้
2. มีความเกี่ยวข้องกับโลกของเด็ก (Relevant) เนื่องจากเด็กปฐมวัยยังมีประสบการณ์ชีวิตและโลกความเข้าใจที่จำกัด เด็กจะให้ความสนใจและจดจำสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของตนเองได้ดีกว่า เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อน สัตว์เลี้ยง ของเล่น อาหาร หรือธรรมชาติในสนามเด็กเล่น
3. มีบริบทของเรื่องเล่า (Narrative-based) เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลผ่านโครงสร้างของเรื่องเล่า (Narrative structure) ที่มีตัวละครสำคัญ มีจุดเริ่มต้น ช่วงกลางที่มีความขัดแย้งหรือการผจญภัย และจุดจบ ที่ช่วยให้เด็กสามารถจัดระบบข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น (Harris, 2000)
4. มีข้อมูลสนับสนุนด้วยภาพ (Visually Supported) เนื่องจากเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังอ่านหนังสือไม่ออก (Pre-readers) หรือเพิ่งเริ่มหัดอ่าน (Early readers) ภาพประกอบในหนังสือภาพจึงไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียง “ส่วนประกอบหรือประดับ” เท่านั้น แต่คือ “ตัวสารสนเทศหลัก” ที่เด็กๆ จะใช้ “อ่าน” และตีความจากภาพที่เห็น (Visual Literacy) ก่อนที่จะสามารถอ่านข้อความตัวหนังสือได้ (BookTrust, 2024)

ด้วยเหตุผลทั้งหมดข้างต้น “หนังสือภาพ” (Picturebook) จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือหรือสื่อที่เหมาะสมที่สุดรูปแบบหนึ่งในการนำเสนอสารสนเทศที่มีลักษณะเฉพาะตามที่กำหนดไว้แล้วนี้แก่เด็กปฐมวัย

หนังสือภาพ: สะพานเชื่อมระหว่างประสบการณ์รูปธรรมและแนวคิดนามธรรม

หนังสือภาพทำหน้าที่เสมือน “สะพาน” (Bridge) เชิงพัฒนาการที่สำคัญ ในการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เด็กสามารถสัมผัสและประสบพบเจอได้โดยตรงในโลกแห่งความเป็นจริง (ประสบการณ์รูปธรรม) เข้ากับแนวคิด ความรู้ และข้อเท็จจริงใหม่ๆ ที่อาจยังเป็นนามธรรมเกินกว่าที่เด็กจะเข้าใจได้ ในเบื้องต้นกลไกสำคัญที่ทำให้หนังสือภาพมีความทรงพลังและมีประสิทธิภาพก็คือ “การช่วยเหลือทางภาพ” (Visual Scaffolding) (Arizpe & Styles, 2016; Edutopia, 2024) ภาพประกอบในหนังสือภาพไม่ได้มีหน้าที่เพื่อความสวยงามเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ที่ซับซ้อนหลายประการในเวลาเดียวกัน ได้แก่

1. การเป็นตัวชี้ความหมาย (Decoding Cues) สำหรับเด็กที่ยังอ่านข้อความไม่ออก ภาพจะเป็นตัวบอกเล่าเรื่องราวทั้งหมดได้โดยพื้นฐาน ช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจโครงเรื่อง คำศัพท์ใหม่ และแนวคิดที่ผู้อ่านออกเสียงให้ฟังได้โดยไม่ต้องพึ่งพาตัวหนังสือ

2. การขยายคลังคำศัพท์และแนวคิด (Vocabulary and Concept Scaffolding) เมื่อเด็กได้เห็นภาพของ “หนอนผีเสื้อ” พร้อมกับได้ยินคำว่า “หนอน” หรือได้เห็นภาพลำดับขั้นของ “การเปลี่ยนแปลงรูปร่าง” ภาพเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นตัวยึดโยงความหมายของคำศัพท์หรือแนวคิดเชิงนามธรรมให้กลายเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมและจับต้องได้ในจิตใจของเด็ก

3. การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Engagement) ภาพประกอบที่มีสีสัน ลายเส้น การจัดองค์ประกอบ และการแสดงออกทางสีหน้าของตัวละครที่มีชีวิตชีวา ช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างความรู้สึกร่วม ความเห็นอกเห็นใจ หรือสะท้อนอารมณ์ไปกับเรื่องราว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งและติดตรึงอยู่ยาวนาน

นอกจากนี้ “ทฤษฎีการเข้ารหัสแบบคู่” (Dual Coding Theory) โดย Allan Paivio (1971) อธิบายว่า มนุษย์ประมวลผลและจดจำข้อมูลผ่าน สองระบบรหัสทางปัญญา (cognitive codes) ที่ทำงานร่วมกัน คือ ระบบทางวจนภาษา (verbal system) โดยใช้รหัสคำพูด ตัวอักษร หรือภาษาสัญลักษณ์ และระบบทางภาพ (non-verbal / imagery system) โดยใช้รหัสภาพ รูปแบบ หรือจินตภาพ เมื่อข้อมูลได้รับการเข้ารหัสทั้งสองระบบพร้อมกัน เช่น ภาพประกอบพร้อมข้อความอธิบาย ผู้รับสารจะสามารถเข้าใจและจดจำได้ดีกว่าการใช้ระบบใดระบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งช่วยอธิบายเหตุผลที่การนำเสนอสารสนเทศด้วยหนังสือภาพทำให้เด็กเกิดการประมวลผลข้อมูลทางภาพและภาษาไปพร้อมกันทำให้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็ก

การวิเคราะห์หนังสือภาพประเภทต่างๆ และหน้าที่ในการนำเสนอสารสนเทศ

หนังสือภาพสำหรับเด็ก แบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ บันเทิงคดี (fiction) และ สารคดี (non-fiction) ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าแต่ละประเภทมีคุณค่าในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันบันเทิงคดีเน้นการสร้างอารมณ์ และจินตนาการ ขณะที่สารคดีเน้นการถ่ายทอดข้อมูลความจริง (Sipe, 2008) แม้ว่าหนังสือภาพทุกประเภทจะล้วนแต่มีคุณค่าในตัวเองทั้งสิ้น แต่ละประเภทก็มีจุดเน้น วัตถุประสงค์ และระดับประสิทธิภาพในการ “นำเสนอสารสนเทศ” ที่แตกต่างกันออกไปสามารถแบ่งประเภทหลักเพื่อทำความเข้าใจหน้าที่เฉพาะของหนังสือภาพแต่ละประเภทได้ ดังนี้

1. หนังสือภาพบันเทิงคดี (Fictional Picturebooks)

หนังสือภาพประเภทนี้มุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวที่ถูกสมมติขึ้น (Fiction) เป็นหลัก โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิง การพัฒนาทักษะทางภาษา และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือ การพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม (Social-Emotional Learning - SEL)

เนื่องจากเด็กสนุกสนานกับหนังสือประเภทบันเทิงคดีหนังสือประเภทนี้จึงได้รับความนิยมและใช้อย่างแพร่หลายในบริบทการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนตะวันตกและประเทศในเอเชียเช่น ญี่ปุ่น นักวิชาการทางการศึกษาดังประเด็นให้เห็นว่า เด็กเล็กมีประสบการณ์น้อยทำให้เด็กจะเลือกเชื่อสิ่งต่างๆ ในหนังสือภาพ ดังนั้นการที่เด็กได้อ่านหนังสือภาพประเภทที่นำเสนอความรู้ความจริง จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กในการเชื่อมโยงความจริงที่อ่านจากหนังสือภาพ สู่โลกแห่งความจริงรอบตัวเด็กซึ่งทำให้มีหนังสือภาพสารคดีเป็นประเภทต่อมา

2. หนังสือภาพสารคดี (Non-fiction Picturebooks)

หนังสือประเภทนี้มีเป้าหมายชัดเจนในการนำเสนอ “ข้อเท็จจริง” (Factual Information) ที่ถูกต้องเกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำเป็นอันดับหนึ่ง

Mantzicopoulos และ Patrick (2011) แสดงให้เห็นผ่านงานวิจัยว่า การอ่านหนังสือภาพสารคดีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ช่วยกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามและพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลได้ เนื้อเรื่องและสาระข้อเท็จจริงในหนังสือเหล่านี้จะช่วยเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมของเด็ก ทำให้เด็กสามารถใช้จินตนาการในการทำความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนได้ แม้หนังสือภาพสารคดีจะมีประโยชน์ในการนำเสนอความรู้ความจริงแต่ Duke (2000) พบว่า หนังสือภาพสารคดีมีสัดส่วนที่น้อยมากในห้องเรียนระดับปฐมวัย ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วหนังสือประเภทนี้เป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก การนำหนังสือภาพสารคดีมาใช้อย่างแพร่หลายและเหมาะสมจึงช่วยสร้าง

สมดุลระหว่างวรรณกรรมแนวนันทึ่งคดีและสารคดี และเสริมสร้างพัฒนาการด้านการรู้สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กในโลกตามความเป็นจริงให้แข็งแกร่งตั้งแต่ปฐมวัย

แนวโน้มของการผลิตหนังสือสารคดีสำหรับเด็กในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนโฉมไปจากการนำเสนอหนังสือรูปแบบดั้งเดิมที่คล้ายกับตำราเรียนที่เต็มไปด้วยข้อความและข้อเท็จจริงเป็นรูปแบบที่ Gill (2009) เรียกว่า “New Non-fiction” ซึ่งเป็นหนังสือที่ “รุ่มรวยไปด้วยภาพ” (Visually Rich) หนังสือสารคดีสำหรับเด็กยุคใหม่ (Gill, 2009) มักใช้การออกแบบที่สร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กและทำให้ข้อมูลที่ซับซ้อนสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายและเป็นระบบ ผ่านการออกแบบทางศิลปะที่สวยงาม ใช้ภาพถ่ายจริงที่มีคุณภาพสูง อินโฟกราฟิกที่เข้าใจง่าย และแผนผังที่น่าสนใจ เพื่อทำให้ข้อเท็จจริงและแนวคิดที่ซับซ้อนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสร้างความตื่นเต้นให้กับผู้อ่านรุ่นเยาว์

อย่างไรก็ตาม เด็กปฐมวัยมีข้อจำกัดด้านประสบการณ์ชีวิตเนื่องจากประสบการณ์ในโลกความเป็นจริงที่น้อยในการทำทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ (O'Neill et al., 2004) การนำเสนอสารคดีในรูปแบบเนื้อหาวิชาการเต็มไปด้วยข้อมูลความรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตของเด็กได้อย่างจำกัด จึงไม่สามารถกระตุ้นความสนใจเด็กได้เท่าที่ควร

ในทางตรงกันข้าม หนังสือภาพบันเทิงคดี (fiction picturebooks) ซึ่งมีโครงเรื่อง ตัวละคร และจินตนาการกลับช่วยพัฒนาอารมณ์ ภาษา และการตีความเชิงสัญลักษณ์ของเด็กได้ดีกว่า (Stephens, 1992; Arizpe & Styles, 2016) แต่ขาดความรู้เชิงเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงโดยตรง ตามทฤษฎีของ Piaget (1952) เด็กวัย 3–7 ปี อยู่ในช่วง Pre-operational Stage ซึ่งยังไม่สามารถแยกสิ่งสมมติออกจากความจริงได้อย่างสมบูรณ์ Woolley และ Ghossainy (2013) อธิบายว่า การไม่แยกโลกแห่งจินตนาการออกจากความจริง มีข้อบกพร่อง แต่เป็นกลไกตามธรรมชาติที่ช่วยให้เด็กสร้างความเข้าใจต่อโลก เด็กเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่าและภาพ ซึ่งเชื่อมโยงทั้งความรู้และอารมณ์ (Harris, 2000) สารคดีที่ให้ความรู้ตามความเป็นจริงในรูปแบบที่เชื่อมโยงทั้งความรู้และอารมณ์ให้เด็ก จึงมีความสำคัญและนำไปสู่การนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบที่แต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์

ดังนั้น การสร้างสมดุลระหว่างความรู้และความเพลิดเพลินจึงนำไปสู่แนวทางการพัฒนา “หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในระดับสากล (Backman, 2024; Jang & Kang, 2024)

3. หนังสือภาพสารคดีที่แต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ (Fictionalised Non-fiction Picturebooks)

หนังสือภาพสารคดีสมัยใหม่มักใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบนิยายเพื่อเพิ่มความน่าสนใจโดยไม่ละทิ้งข้อเท็จจริง (Kersten, 2015) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของ “หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์” (fictionalised nonfiction picturebooks)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการใช้คำและความหมายการนำเสนอสื่อในรูปแบบผสมผสานแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ในบทความนี้เป็นกรนำเสนอสื่อในรูปแบบผสมผสานซึ่งมีรายละเอียดที่แตกต่างจากรูปแบบอื่นตามตารางที่ 1

ตาราง 1 สรุปการใช้คำและความหมายที่แตกต่างกันในการนำเสนอสื่อในรูปแบบผสมผสาน

คำศัพท์ (Term)	แหล่งอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง	ความหมายและลักษณะ
เรื่องราวแนวผสมผสาน (Hybrid text)	Sipe (2008); Kümmerling-Meibauer & Meibauer (2013)	เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่า ครอบคลุมงานเขียนทุกประเภทที่ผสมผสานองค์ประกอบของเรื่องแต่งและสารคดีเข้าด้วยกัน อาจมีลักษณะเด่นด้านจินตนาการมากกว่า หรือให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงน้อยกว่า fictionalised non-fiction
สารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ (Fictionalised non-fiction)	Backman (2024); Stewart (2018)	งานเขียนที่มี “ข้อเท็จจริงเป็นแกนหลัก” แต่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบบันเทิงคดี เช่น ตัวละคร ฉาก และอารมณ์ เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาและรู้สึกใกล้ชิดกับข้อมูลความจริงมากขึ้น ถือเป็นส่วนย่อยของเรื่องราวแนวผสมผสาน เพราะเรื่องราวแนวผสมผสานอาจเป็นงานที่แกนสารข้อเท็จจริงไม่เด่นชัด หรือเน้นด้านจินตนาการมากกว่า

คำศัพท์ (Term)	แหล่งอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง	ความหมายและลักษณะ
สารคดีเชิงเรื่องเล่า (Narrative nonfiction)	Gutkind (2012); Stewart (2018)	ไม่ได้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบจินตนาการหรือแต่งเติมเรื่องสมมติ เพียงแต่ “ข้อเท็จจริงถูกเล่าในลักษณะของเรื่องเล่า” มีตัวละครและลำดับเหตุการณ์เหมือนวรรณกรรม แต่อาจไม่มีส่วนแต่งเติมจินตนาการ เป็น “ข้อเท็จจริงที่เล่าอย่างมีศิลปะ”
วรรณกรรมเชิงอธิบาย สร้างสรรค์ (Expository literature)	Duke & Tower (2004); Stewart (2018)	งานเขียนเชิงอธิบายที่มุ่งให้ข้อมูลข้อเท็จจริงในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ไม่เน้นการแต่งเติมเชิงจินตนาการ และไม่ได้มุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างเรื่องแต่งกับข้อเท็จจริง แต่เน้นการนำเสนอข้อเท็จจริงในรูปแบบที่ดึงดูดและเข้าใจง่าย มีลักษณะทางศิลปะของภาษาและโครงสร้าง

โดยสรุปสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ที่นำเสนอ “ข้อเท็จจริงเป็นแก่นหลัก” แต่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบบันเทิงคดี ซึ่งการนำเสนอลักษณะนี้แม้มีข้อจำกัดในการนำเสนอข้อเท็จจริงในบางส่วน แต่ Ganea et al. (2014) พบว่าแม้การใช้ภาพตัวละครสัตว์ที่มีพฤติกรรมเหมือนคนอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หากมีการชี้แนะที่เหมาะสม เด็กจะสามารถถ่ายโอนความรู้จากเรื่องราวไปสู่ความเข้าใจในโลกจริงได้ ซึ่งความสามารถดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการสะสมจึงจะเกิดขึ้น และเด็กจำเป็นต้องใช้ทักษะดังกล่าวในการเรียนรู้สื่อต่างๆ เมื่อเติบโตขึ้น หนังสือภาพสารคดีรูปแบบนี้จึงมีความสำคัญในการนำเสนอให้เด็กเรียนรู้และให้ประโยชน์ในระยะยาวกับเด็กมากกว่าการอ่านสารคดีซึ่งนำเสนอแต่ข้อมูลที่เป็นความรู้ความจริง นอกจากนี้ Woolley & Ghossainy (2013) ยืนยันว่าเด็กสามารถแยกแยะโลกจินตนาการออกจากความเป็นจริงได้หากมีบริบทช่วยชี้แนะ นอกจากนี้ โครงสร้างของหนังสือภาพที่ใช้ “เรื่องเล่า” (Narrative) เป็นแกนกลาง ยังสอดคล้องกับวิธีที่สมองมนุษย์ประมวลผลข้อมูล โครงสร้างเรื่องเล่าที่ประกอบด้วย “ต้น-กลาง-จบ” (Beginning-Middle-End) ช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่อง “ลำดับเหตุการณ์” (Sequence) และ “ความเป็นเหตุเป็นผล” (Causality) (Kole, 2018) เมื่อเด็กติดตามเรื่องราว พวกเขาจะเริ่มเข้าใจว่าสิ่งนี้เกิดขึ้น “เพราะว่า” สิ่งนั้นเกิดขึ้นก่อนหน้า ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการคิดวิเคราะห์ หนังสือประเภทนี้ คือรูปแบบสารสนเทศที่ “เหมาะสม” ที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเคารพธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กที่ต้องอาศัยเรื่องเล่าและอารมณ์ความรู้สึก แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งความมุ่งมั่นในการให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

หนังสือที่นำเสนอแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของบทความนี้ พยายามผสมผสานจุดแข็งของหนังสือทั้งสองประเภทด้วยกันอย่างชาญฉลาด โดยการนำเสนอแก่นของข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง (Non-fiction Core) แต่ใช้วิธีการเล่าเรื่องและกลวิธีทางวรรณกรรมแบบบันเทิงคดี (Fictional Narrative Shell) เป็นเปลือกหุ้ม

ตัวอย่าง ข้อดี และข้อจำกัดของหนังสือภาพแต่ละประเภท

จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพประเภทต่าง ๆ มักเลือกใช้ตัวอย่างหนังสือภาพที่เป็นที่รู้จักภายในบริบททางวัฒนธรรมของประเทศผู้วิจัย เช่น จีน เกาหลี และสวีเดน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนบทความจึงเลือกหนังสือภาพจากต่างประเทศที่เป็นที่รู้จักในประเทศไทยมาใช้เป็นกรณีศึกษาและนำมาวิเคราะห์ตามกรอบการแบ่งประเภทที่นำเสนอข้างต้นพร้อมทั้งสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการยกตัวอย่างและวิเคราะห์ลักษณะเด่นของหนังสือภาพแต่ละประเภทในลำดับถัดไป

1. ตัวอย่างหนังสือภาพบันเทิงคดีที่ชัดเจน: หนังสือเรื่อง *Good Night, Gorilla* (Rathmann, 1994) หนังสือเล่มนี้มีข้อความตัวหนังสือน้อยมากเล่าเรื่องราวของกอริลล่าซึ่งขโมยกุญแจจากยามสวนสัตว์แล้วตามปล่อยสัตว์ต่างๆ ออกมาจากกรงในยามค่ำคืน แก่นกลางของเรื่องเป็นเรื่องสมมติที่เต็มไปด้วยจินตนาการและอารมณ์ขัน (กอริลล่าไม่สามารถปลดล็อกกรงและเดินตามยามสวนสัตว์กลับบ้านได้ในชีวิตจริง) อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ให้ “สารสนเทศ” ที่มีค่าหลายประการแก่เด็กปฐมวัย นั่นคือการสอนเกี่ยวกับ “สัตว์ต่างๆ ในสวนสัตว์” (เช่น กอริลล่า ช้าง สิงโต ยีราฟ) และการดำเนินกิจวัตร “การบอกกล่าวราตรีสวัสดิ์” (Bedtime Routine) ผ่านภาพประกอบที่เต็มไปด้วยรายละเอียดและอารมณ์ขัน (Rathmann, 1994) เป็นหนังสือที่ยอดเยี่ยมสำหรับการสอนการตั้งข้อสังเกตจากภาพและการตีความเรื่องราวโดยแทบจะไม่ต้องพึ่งพาตัวหนังสือ

ข้อดีของหนังสือภาพบันทึกคือ คือ ความสามารถในการสร้างความผูกพันทางอารมณ์กับผู้อ่านได้ในระดับสูง การส่งเสริมจินตนาการอย่างไม่มีขีดจำกัด และความเหมาะสมสำหรับการสอนแนวคิดนามธรรม เช่น ความดี ความรัก และทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น การอยู่ร่วมกัน การรู้จักแยกแยะและทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเอง

ข้อจำกัดในการนำเสนอสารสนเทศเชิงข้อเท็จจริง: ข้อเท็จจริงมักถูกทำให้เรียบง่าย บิดเบือน หรือตัดทอนเพื่อให้รับใช้การเล่าเรื่อง (เช่น พฤติกรรมของสัตว์ในเรื่องไม่เป็นไปตามธรรมชาติ) และอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดทางวิทยาศาสตร์ได้หากเด็กไม่ได้รับคำชี้แนะหรือคำอธิบายเพิ่มเติมที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่ และเรื่องราวที่สนุกสนานเน้นจินตนาการโดยส่วนใหญ่ ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นไปได้ในโลกความเป็นจริง จึงมีทั้งสิ่งมีชีวิตในเทพนิยายหรือพฤติกรรมของสัตว์ที่เหนือจริงปรากฏในหนังสือภาพ

2. ตัวอย่างที่ชัดเจนของหนังสือภาพสารคดี: หนังสือเรื่อง Actual Size (Jenkins, 2004) เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์แบบของหนังสือสารคดีเชิงแนวคิด หนังสือเล่มนี้ไม่ใช่เรื่องเล่าหรือตัวละครใดๆ แต่มีเป้าหมายเดียวคือการนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ "ขนาดที่แท้จริง" ของสัตว์ต่างๆ ทั่วโลกผ่านภาพตัดปะ (collage) ที่ตัดกระดาษอย่างประณีตและสวยงาม หน้าหนึ่งอาจแสดงเพียงตีนกบยักษ์ของกบโกโลธัส อีกหน้าหนึ่งแสดงความยาวของหนวดปลาหมึกยักษ์ (Jenkins, 2004) ข้อมูลข้อเท็จจริง (เช่น ชื่อสัตว์และถิ่นที่อยู่) จะถูกระบุไว้อย่างกระชับ แต่พลังในการนำเสนอเนื้อหาหลักของหนังสืออยู่ที่ การให้ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสโดยตรง เกี่ยวกับขนาดผ่านภาพ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การนำเสนอสารสนเทศที่ทรงพลังและเป็นรูปธรรมสำหรับเด็ก

ข้อดีของหนังสือภาพสารคดี: การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือสูง ความเหมาะสมสำหรับการใช้อ้างอิงและตอบคำถามเฉพาะที่เด็กสงสัย และการช่วยสร้างคลังความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโลกอย่างเป็นระบบ สิ่ง que เด็กเรียนรู้สามารถนำไปเชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงได้

ข้อจำกัดในการนำเสนอสารสนเทศ: การนำเสนอเรื่องราวที่เด็กไม่เคยรู้จักให้เด็กสนใจและเห็นความสำคัญทำได้ยากสำหรับเด็กบางคน อาจขาดแรงดึงดูดทางอารมณ์จากเรื่องเล่าและตัวละคร พลังในการนำเสนอรวมทั้งกลวิธีที่โน้มน้าวใจให้เด็กสนใจ หรือการนำเสนอข้อมูลที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังได้รับความรู้ที่ถูกต้องทำได้ยาก และอาจให้ข้อมูลเฉพาะจุดโดยขาดบริบทเชิงระบบนิเวศที่สมบูรณ์ เช่น แสดงขนาดแต่ไม่ได้มีข้อมูลโดยอ้อมที่นำเสนอบริบทซึ่งอธิบายพฤติกรรมหรือที่อยู่อาศัย

3. ตัวอย่างที่ชัดเจนของหนังสือสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์: หนังสือเรื่อง *Me...Jane* (McDonnell, 2011) เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์แบบของหนังสือภาพประเภทนี้ หนังสือเล่มนี้บอกเล่าเรื่องราวในวัยเด็กของ ดร. เจน กูดอลล์ (Jane Goodall) นักมานวิทยาซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ โดยมีแก่นเป็น ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และชีวประวัติ ที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนใช้กลวิธีทางวรรณกรรมและศิลปะในการเล่าเรื่อง เช่น

1. การสร้างอารมณ์ร่วม: เล่าเรื่องจากมุมมองของเด็กหญิงตัวน้อยที่มีความหลงใหลและความฝัน
2. การใช้สัญลักษณ์: การมีตุ๊กตาลิงชิมแปนซีชื่อจูบิลี (Jubilee) ตลอดเรื่อง เป็นสัญลักษณ์ของความฝันที่อยู่ด้วยเสมอจนกระทั่งเจนค่อยๆ เติบโต
3. ศิลปะการวาดภาพ: ใช้ลายเส้นที่เรียบง่าย นุ่มนวล คล้ายภาพวาดในสมุดบันทึกของเด็ก พร้อมสอดแทรกภาพวาดและลายเส้นทางวิทยาศาสตร์จริงๆ จากสมุดบันทึกของเจน กูดอลล์ ในวัยเด็ก
4. โครงเรื่องเชิงอารมณ์: สร้างโครงเรื่องโดยมีจุดเริ่มต้นที่ความสงสัยใคร่รู้ ช่วงกลางมีการสำรวจและเรียนรู้ และจุดจบที่ทรงพลังในการบรรลุความฝัน

การผสมผสานนี้ทำให้เด็กๆ ไม่เพียงแต่ได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตในวัยเด็กของเจน กูดอลล์เท่านั้น แต่ยังได้สัมผัสถึงความมหัศจรรย์ของการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ ความสงสัยใคร่รู้ ความอดทน และพลังของความฝัน หนังสือใช้เรื่องเล่าและอารมณ์เป็นตัวหล่อหลอมข้อเท็จจริงทางชีวประวัติ ทำให้น่าสนใจและน่าสนใจเกี่ยวกับชีวประวัติของบุคคลสำคัญกลายเป็นเรื่องราวที่ใกล้ชิดและสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กๆ (McDonnell, 2011)

ข้อดีของหนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์: การให้ข้อมูลที่ถูกต้องโดยยังคงความสนุกสนานในการอ่านจากเรื่องราว และสิ่งที่จินตนาการขึ้น มีความบันเทิงมากกว่าสารคดี ทำให้เด็กเข้าใจและสนุกกับเรื่องความรู้ และเห็นความสำคัญของสิ่งที่ต้องการนำเสนอได้ง่ายกว่าการนำเสนอความรู้เพียงอย่างเดียว เมื่อใช้โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจน สามารถช่วย

ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญ ซึ่งในบริบทการพัฒนาเด็กไทย แนวทางนี้สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่เน้นให้เด็กมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และจินตนาการสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการอ่านและการเล่าเรื่อง

ข้อจำกัดในการนำเสนอสารสนเทศ: หากไม่ได้รับการแนะนำ เด็กอาจสับสนว่าส่วนใดคือความจริงส่วนใดคือจินตนาการ และอาจเข้าใจว่าเรื่องจินตนาการคือเรื่องจริง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับประสบการณ์หรือเรียนรู้เรื่องนั้นจึงเข้าใจว่าเป็นจินตนาการหรือเป็นความจริง

รายละเอียดของตัวอย่าง ข้อดี และข้อจำกัดของหนังสือภาพแต่ละประเภทแสดงให้เห็นว่าหนังสือทั้งสามประเภทมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในมิติที่ต่างกัน ทั้งนี้ผู้เขียนบทความเลือกให้ความสำคัญในการอธิบายความสำคัญของสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กในการอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างหนังสือภาพประเภทดังกล่าวกับทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศซึ่งเป็นทักษะจำเป็นและต้องใช้เวลาในการพัฒนา

กลไกการพัฒนา "การคิดวิเคราะห์" ผ่านหนังสือภาพที่มีรูปแบบผสมผสาน

คุณค่าที่สำคัญที่สุดของหนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ มิได้หยุดอยู่แค่การ “ให้ความรู้” (Information Transfer) เท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการ “พัฒนาทักษะการคิด” (Thinking Skills) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การคิดวิเคราะห์” (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะระดับสูง ในขณะที่เด็กปฐมวัยยังคงอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ที่จะแยกแยะระหว่างความจริงและจินตนาการ (Woolley & Ghossainy, 2013) การได้เผชิญหน้ากับหนังสือที่ผสมผสานสองสิ่งนี้เข้าด้วยกันอย่างแนบเนียน จะสร้างสภาวะที่ท้าทายทางปัญญา (Cognitive Challenge) โดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์

1. การท้าทายการแยกแยะระหว่างความจริงและจินตนาการ

งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าบริบทและลักษณะการนำเสนอข้อมูลมีผลกระทบอย่างมากต่อการเรียนรู้และการถ่ายโอนความรู้ของเด็ก Ganea et al. (2014) พบว่า เด็กที่อ่านหนังสือภาพที่มีการใช้ “การให้คุณลักษณะของมนุษย์แก่สัตว์หรือสิ่งของ” (Anthropomorphism) ในระดับสูง อาจมีความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ทางชีววิทยาที่ได้จากหนังสือไปสู่สัตว์ในชีวิตจริงได้น้อยลง เนื่องจากเด็กอาจรับรู้ว่ามีชีวิตในหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของ “เรื่องแต่ง” เท่านั้น

ในทางตรงกันข้าม Strouse et al. (2018) ได้แย้งว่าลักษณะเฉพาะของหนังสือ (Book Features) บางประการ เช่น การใช้ภาพถ่ายจริง (เมื่อเทียบกับภาพวาด) และการนำเสนอเนื้อหาที่สมจริงกว่า จะช่วยให้เด็กสามารถถ่ายโอนข้อมูลจากหนังสือไปสู่โลกแห่งความเป็นจริงได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวฯ ตั้งอยู่บนจุดกึ่งกลางระหว่างสองขั้วความคิดนี้ หนังสืออาจใช้ภาพวาดที่สวยงามเหมือนในหนังสือบันเทิงคดี แต่สอดแทรกเนื้อหาข้อเท็จจริงแบบหนังสือสารคดี หรืออาจใช้ตัวละครสัตว์ที่พูดได้ (องค์ประกอบเรื่องแต่ง) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (องค์ประกอบสารคดี) การที่เด็กได้เผชิญกับความคลุมเครือและความซับซ้อนในการจัดประเภทนี้ ภายใต้การชี้แนะและอำนวยความสะดวกโดยผู้ใหญ่ เช่น ผ่านเทคนิค “การอ่านเชิงโต้ตอบ” (Dialogic Reading) จะกระตุ้นให้เด็กต้อง “วิเคราะห์” สิ่งที่เขาหรือเธอรับรู้อยู่ตลอดเวลา (Backman, 2024, p. 385) โดยผู้ใหญ่อาจชวนเด็กคิดด้วยคำถามต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น

“ส่วนไหนในเรื่องนี้ที่คิดว่ามันเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นได้”

“ส่วนไหนที่คนเขียนอาจต้องแต่งขึ้นมาเล็กน้อยเพื่อให้เรื่องน่าสนใจและสนุกขึ้น”

“สัตว์ในชีวิตจริงพูดได้เหมือนในเรื่องไหม ทำไมคนเขียนถึงให้สัตว์ในเรื่องนี้พูดได้”

Backman (2024, 2025) สังเกตว่าในระหว่างการอ่านหนังสือผสมผสาน เด็กๆ มักจะแสดง “การตอบสนองต่อโครงสร้างจินตนาการ” (Responses to Imaginary Constructs) ผ่านการตั้งคำถามและการถกเถียงกับผู้ใหญ่เกี่ยวกับความสมจริงของเหตุการณ์ในหนังสือ กระบวนการของการตั้งคำถาม การสงสัย และการแสวงหาคำตอบนี้เอง ที่คือหัวใจสำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้เด็กตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบข้อเท็จจริง และสร้างความหมายด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความยืดหยุ่นทางการรู้คิด (Cognitive Flexibility Theory) (Spiro et al., 1988) ที่มองว่าการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบหลากหลายช่วยให้เด็กพัฒนาโครงสร้างความรู้ที่ยืดหยุ่นและลึกซึ้งขึ้น

2. การฝึกประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ

ในขณะที่หนังสือภาพสารคดี (Pure Non-fiction) มักถูกนำเสนอและได้รับการยอมรับในฐานะ “ความจริง” ที่สมบูรณ์แบบไร้ที่ติ และหนังสือบันเทิงคดี (Pure Fiction) ก็ถูกเข้าใจในฐานะ “เรื่องสมมติ” ที่สมบูรณ์ หนังสือที่ผสมผสานทั้งสองแนวทางนี้กลับสอนบทเรียนที่ลึกซึ้งกว่าให้กับเด็กๆ นั่นคือ สารสนเทศสามารถ “นำเสนอ” (Represented) และ “ประกอบสร้าง” (Constructed) ได้ในหลายรูปแบบและหลายระดับ การอ่านหนังสือประเภทนี้ช่วยให้เด็กเริ่มพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สุดของการรู้สารสนเทศ นั่นคือ “การประเมินแหล่งที่มา” (Evaluating Sources) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แม้จะอยู่ในระดับที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยก็ตาม เด็กจะเริ่มเรียนรู้ว่า ไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในหนังสือที่ถูกจัดประเภทเป็น “สารคดี” จะเป็นความจริงทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ เช่น หากหนังสือสารคดีมีตัวละครสัตว์ที่พูดได้ และในทางกลับกัน ก็ไม่ใช่ทุกสิ่งใน “นิทาน” จะเป็นเรื่องราวสาระไม่เกี่ยวข้องกับความจริง เช่น หนังสือ Goodnight Gorilla ก็ยังสามารถสอนเรื่องการนับเลขและชื่อสัตว์ต่างๆ ได้ นี่คือทักษะในการใช้ชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งในโลกยุคดิจิทัลปัจจุบัน ที่เด็กๆ จะต้องเผชิญกับ “ข่าวปลอม” (Fake News) และข้อมูลบิดเบือนจำนวนมากที่ผสมปนเปกันระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น การได้ฝึกให้เด็กปฐมวัยคุ้นเคยกับธรรมชาติของสื่อ รู้จักตั้งคำถามกับสิ่งที่พวกเขาอ่านและเห็น ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและน่าสนใจ อย่างหนังสือภาพที่มีการผสมผสาน จึงเปรียบเสมือนการ “สร้างภูมิคุ้มกัน” (Inoculation) ทางปัญญา เพื่อเตรียมพร้อมให้มีพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นในอนาคต

แนวทางการพัฒนาหนังสือภาพเพื่อนำเสนอสารคดีสำหรับเด็กในบริบทไทย

หนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทยได้รับความนิยมมากขึ้น และไม่มีแบ่งประเภทระหว่าง “หนังสือบันเทิงคดี” กับ “หนังสือสารคดี” ตามเกณฑ์การประกวดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2025) ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาหนังสือภาพสำหรับเด็กที่แต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ หนังสือที่นำเสนอความรู้สารคดีแบบดั้งเดิม สามารถพัฒนาตามแนวทางนี้โดยใช้เนื้อหาสิ่งแวดล้อมและชุมชนไทยเป็นฐาน สอดคล้องกับงาน Jang & Kang (2024) ที่พบว่าหนังสือสารคดีแบบมีเรื่องเล่าช่วยสร้างความผูกพันทางอารมณ์ และจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมได้ ดีกว่าการนำเสนอข้อเท็จจริงล้วน แต่หนังสือภาพสำหรับเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ความจริงที่ตอบสนองต่อการต้องการเรียนรู้ของเด็ก ผู้เขียนจึงเห็นว่าการพัฒนา “หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์” ในบริบทไทย ควรมุ่งเน้นการบูรณาการ 3 มิติ ได้แก่

1. มิติความรู้ (Knowledge) – ใช้เรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม หรือประวัติบุคคลอย่างถูกต้อง
2. มิติจินตนาการ (Imagination) – ใช้ภาษาร้อยกรองและภาพประกอบสร้างความรู้สึกลึกซึ้งเชื่อมโยงทางอารมณ์ในการนำเสนอความรู้ความจริง
3. มิติวัฒนธรรมไทย (Cultural Context) – สอดแทรกคุณค่าท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อสร้างอัตลักษณ์การเรียนรู้ของเด็กไทยในเรื่องราวที่สร้างความบันเทิง

ในเชิงปฏิบัติ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถบูรณาการเนื้อหาสารคดีเข้ากับโครงเรื่องบันเทิงคดีคลาสสิกที่เด็กมีความคุ้นเคย (classic narratives) เช่น หนูน้อยหมวกแดง ลูกหมูสามตัว เจ้าหญิงนิทรา หรือ แม่ไก่แดงแสนขยัน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อเท็จจริงในลักษณะที่มีชีวิตชีวาและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การปรับโครงเรื่อง “หนูน้อยหมวกแดง” เพื่อสอดแทรกการเรียนรู้เรื่องพืชผักสวนครัวโดยตั้งชื่อเรื่องเป็น “หนูน้อยหมวกแดงกับผักสวนครัว” และปรับเหตุการณ์จากการที่หนูน้อยหมวกแดงแวะเก็บดอกไม้ตามคำแนะนำของหมาป่าเป็นการชื่นชมและเลือกเก็บผักสวนครัวริมรั้วเพื่อนำไปฝากคุณยาย เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้คุณยายปรุงอาหารจากผักซึ่งมีกลิ่นหอมจนทำให้หมาป่าขอเข้ามาร่วมกินอาหารด้วย

ในการนำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ครูอาจสร้างพื้นฐานความรู้ให้เด็กผ่านการนำผักสวนครัวของจริงมาให้เด็กได้สัมผัส ดมกลิ่น และสังเกตลักษณะทางกายภาพ รวมทั้งทดลองชิมอาหารจากผักควบคู่กับการเล่าเรื่อง วิธีการดังกล่าวช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และเอื้อต่อการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในลำดับถัดไป (critical thinking questions) นอกจากนี้ ครูอาจให้เด็กอ่านนิทานที่มีตัวละครหมาป่าในลักษณะที่

หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับภาพแทนของตัวละครหมาป่าในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควบคู่กับการเรียนรู้เกี่ยวกับหมาป่าในโลกความเป็นจริง ก่อนนำไปสู่การตั้งคำถามที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์

ตัวอย่างคำถามที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ “ในโลกแห่งความเป็นจริง หมาป่ากินผักหรือไม่” และ “ทำไมในนิทานเรื่องนี้หมาป่าจึงเลือกกินผัก” คำถามลักษณะนี้ช่วยให้เด็กเรียนรู้การจำแนกข้อเท็จจริงและเรื่องแต่ง (fact versus fiction) รวมทั้งทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการใช้บุคคลิธิฐาน (personification) ในนิทานกับลักษณะทางชีวภาพของหมาป่าในความเป็นจริง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก และสามารถต่อยอดไปสู่การคิดวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเมื่อเด็กเติบโตและมีประสบการณ์มากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการส่งเสริมให้ครูและนักเขียนไทยเข้าใจแนวคิดการสร้างสรรคและการอ่านหนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ ยังเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้าง soft power ทางวัฒนธรรม และเป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือภาพของไทยให้สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการสังเคราะห์เชิงแนวคิดจากงานวิจัยสาขาด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ และการรู้สารสนเทศ เพื่ออธิบายบทบาทของหนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ในฐานะรูปแบบสารสนเทศที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การสังเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงและเรื่องเล่าเชิงจินตนาการมิได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ หากแต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เด็กสร้างความหมาย ตีความ และตั้งคำถามต่อสารสนเทศที่ได้รับ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสารสนเทศในระยะยาว

หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ได้รับการยืนยันจากทั้งทฤษฎีและงานวิจัยว่าเป็นรูปแบบสารสนเทศที่ทรงพลังและเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการให้ความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ข้อเสนอแนะนี้มีเหตุผลสนับสนุนที่สำคัญสามประการ ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับพัฒนาการตามธรรมชาติ หนังสือประเภทนี้ให้ความเคารพต่อธรรมชาติและวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งต้องการสารสนเทศที่เป็นรูปธรรม เกี่ยวข้องกับชีวิตตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือ ถูกนำเสนอผ่านโครงสร้างของ “เรื่องเล่า” (Narrative) ที่สามารถสร้างความผูกพันทางอารมณ์ได้ลึกซึ้ง
2. การทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมความรู้ หนังสือประเภทนี้ทำหน้าที่เป็นสะพานหรือตัวกลางที่เชื่อมต่อระหว่างโลกแห่งจินตนาการและบันทึงคิดที่เด็กคุ้นเคยและรัก กับโลกแห่งข้อเท็จจริงและสารคดีที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องและศิลปะทางภาพเพื่อ “ห่อหุ้ม” สารสนเทศที่ซับซ้อนให้กลายเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ย่อยง่ายและน่าตื่นเต้น
3. การกระตุ้นการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นธรรมชาติ การผสมผสานระหว่างความรู้เชิงข้อเท็จจริงและเรื่องเล่าเชิงจินตนาการของหนังสือประเภทนี้ สร้างสภาวะท้าทายทางปัญญา (Cognitive Challenge) ที่กระตุ้นให้เด็กต้องตั้งคำถาม ครุ่นคิด และแสวงหาเส้นแบ่งระหว่างความจริงและจินตนาการ (Ganea et al., 2014; Woolley & Ghossainy, 2013) อย่างต่อเนื่อง อันเป็นรากฐานที่สำคัญของการคิดวิเคราะห์และการประเมินสารสนเทศ ในขณะที่หนังสือภาพบันทึงคิดยังคงมีบทบาทสำคัญที่ไม่สามารถแทนที่ได้ในการพัฒนาจินตนาการและทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Harris, 2000) และหนังสือภาพสารคดีรูปแบบดั้งเดิมก็ยังคงมีความจำเป็นในการให้ข้อเท็จจริงที่แม่นยำและน่าเชื่อถือ (Gill, 2009; Strouse et al., 2018) หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ก็คือเครื่องมือทางการศึกษาที่ผนวกรวมจุดแข็งของทั้งสองเข้าไว้ด้วยกันอย่างชาญฉลาด โดยการใช้ “พลังของเรื่องเล่า” เป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อนำเสนอ “ความถูกต้องของข้อเท็จจริง” (Backman, 2024)

เมื่อพิจารณาในบริบทของสังคมร่วมสมัยที่ข้อมูล ข่าวสาร และปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวัน การปลูกฝังทักษะการคิดวิเคราะห์ตั้งแต่วัยเด็กจึงมีความสำคัญมากกว่าการถ่ายทอดข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว หนังสือภาพสารคดีแต่งเติมเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์จึงทำหน้าที่เป็น “พื้นที่กลาง” ระหว่างจินตนาการและความจริง ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ทางอารมณ์อย่างเหมาะสมตามวัย ดังนั้น นักการศึกษา บรรณารักษ์นักสารสนเทศ และผู้ปกครอง ควรสร้างความเข้าใจต่อความสำคัญ คุณค่าและศักยภาพของหนังสือประเภทนี้ เนื่องจากการ “แต่งเติมเรื่องราว” แม้จะทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้เรื่องราวความจริงโดยไม่ต้องพิจารณา แต่ไม่ได้ลดทอนคุณค่าความในการนำเสนอความรู้ความจริงในรูปแบบที่ลึกซึ้งขึ้น เนื่องจากการนำเสนอสารสนเทศลักษณะนี้เป็นกลยุทธ์ทางการศึกษาที่ชาญฉลาดในการนำเสนอสารสนเทศ “มีชีวิตชีวา” และ “มีความหมาย” ต่อชีวิตของเด็กปฐมวัย การส่งเสริมให้

เด็กได้มีโอกาสอ่านหนังสือผสมผสานเหล่านี้อย่างหลากหลาย ควบคู่ไปกับการสนทนาและการตั้งคำถามเชิงโต้ตอบ (Dialogic Reading) อย่างสม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ถือเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) และการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ที่เด็กๆ จะต้องใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทความนี้หวังว่าจะเป็นกรอบแนวคิดหนึ่งในการทำความเข้าใจและพัฒนาการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทย ทั้งในเชิงการศึกษา วรรณกรรม และนโยบายด้านการรู้สารสนเทศ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเติบโตเป็นผู้อ่านที่มีจินตนาการ รู้เท่าทันข้อมูล และสามารถใช้การคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ในโลกที่ซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต

อ้างอิง

- Arizpe, E., & Styles, M. (2016). *Children reading picturebooks: Interpreting visual texts* (2nd ed.). England: Routledge.
- Backman, A. (2024). Fictionalised non-fiction picturebooks for preschoolers: Children's responses to imaginary constructs in designed reading activities. *Children's Literature in Education*, 55(3), 377–398. <https://doi.org/10.1007/s10583-022-09510-y>
- Backman, A. (2025). 'But dragons don't exist, do they?' Preschoolers' focus in determining whether a picturebook is a non-fiction or not. *Journal of Early Childhood Literacy*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/14687984231161115>
- Bintz, W. P., & Ciecierski, L. M. (2017). Hybrid text: An engaging genre to teach content area material across the curriculum. *The Reading Teacher*, 71(1), 61–69. <https://doi.org/10.1002/trtr.1560>
- BookTrust. (2024). *Visual literacy: The importance of pictures in reading for pleasure*. <https://www.booktrust.org.uk/resources/find-resources/visual-literacy-the-importance-of-pictures-in-reading-for-pleasure/>
- Colomer, T., Kümmerling-Meibauer, B., & Silva-Díaz, C. (Eds.). (2020). *New directions in picturebook research*. England: Routledge.
- Duke, N. K. (2000). 3.6 minutes per day: The scarcity of informational texts in first grade. *Reading Research Quarterly*, 35(2), 202–224. <https://doi.org/10.1598/RRQ.35.2.1>
- Duke, N. K., & Tower, C. (2004). *Nonfiction literacy development in the early grades: Helping children read and write informational text*. NewYork: Guilford Press.
- Edutopia. (2024). *Visual literacy in early childhood education*. <https://www.edutopia.org/article/visual-literacy-early-childhood-education>
- Ganea, P. A., Canfield, C. F., Simons-Ghafari, K., & Chou, T. (2014). Do cavies talk? The effect of anthropomorphic picture books on children's knowledge about animals. *Frontiers in Psychology*, 5. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00283>
- Gill, S. R. (2009). What teachers need to know about the "new" nonfiction. *The Reading Teacher*, 63(4), 260–267. <https://doi.org/10.1598/RT.63.4.1>
- Gutkind, L. (2012). *You can't make this stuff up: The complete guide to writing creative nonfiction*. NewYork: Da Capo Press.
- Harris, P. L. (2000). *The work of the imagination*. Oxford, UK: Blackwell Publishing.
- Jang, S. H., & Kang, T. T. (2024). A comparative analysis of Chinese and Korean picturebooks for early childhood climate change education. *Early Childhood Education Journal*, 52(10), 1643–1653. <https://doi.org/10.1007/s10643-023-01556-x>
- Jenkins, S. (2004). *Actual size*. United States: Houghton Mifflin Company.

- Kersten, S. (2015). The "new" nonfiction: Blurring the boundaries between fiction and nonfiction in twentieth-century literature. *The Journal of the Midwest Modern Language Association*, 48(1), 69–85.
- Kole, M. (2018, July 10). *Picture book story structure: The ultimate guide*. Mary Kole Editorial. <https://marykole.com/picture-book-story-structure>
- Kümmerling-Meibauer, B., & Meibauer, J. (2013). Toward a cognitive theory of picturebooks. *International Research in Children's Literature*, 6(2), 143–159. <https://doi.org/10.3366/ircl.2013.0096>
- McDonnell, P. (2011). *Me...Jane*. New York City: Little, Brown and Company.
- Mantzicopoulos, P., & Patrick, H. (2011). Reading picture books and learning science: Engaging young children with informational text. *Theory into Practice*, 50(4), 269–276. <https://doi.org/10.1080/00405841.2011.607372>
- Office of the Basic Education Commission. (2025). *Announcement of criteria for the outstanding book competition for the year 2026*. Ministry of Education. (In Thai)
- O'Neill, D. K., Pearce, M. J., & Pick, J. L. (2004). Early childhood practitioners' use of language facilitation strategies during informational book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(3), 429–446. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2004.07.003>
- Paivio, A. (1971). *Imagery and verbal processes*. Holt, Rinehart & Winston.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. New York: International Universities Press.
- Rathmann, P. (1994). *Good night, gorilla*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Sipe, L. (2008). *Storytime: Young children's literary understanding in the classroom*. New York: Teachers College Press.
- Spiro, R. J., Feltovich, P. J., Jacobson, M. J., & Coulson, R. L. (1988). Cognitive flexibility theory: Advanced knowledge acquisition in ill-structured domains. *Proceedings of the Cognitive Science Society*, 375–383.
- Stephens, J. (1992). *Language and ideology in children's fiction*. London, New York: Longman.
- Stewart, M. (2018). Understanding and teaching five kinds of nonfiction. *The Reading Teacher*, 72(2), 139–146.
- Strouse, G. A., Nyhout, A., & Ganea, P. A. (2018). The role of book features in young children's transfer of information from picture books to real-world contexts. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 50. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00050>
- Woolley, J. D., & Ghossainy, M. E. (2013). Revisiting the fantasy–reality distinction: Young children's developing beliefs about fictional and fantastical entities. *Child Development*, 84(5), 1496–1510. <https://doi.org/10.1111/cdev.12083>
- Zins, C. (2007). Conceptual approaches for defining data, information, and knowledge. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(4), 479–493. <https://doi.org/10.1002/asi.20508>